

Patryk Patoleta*

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Kongres Sekcji Polskiej Stowarzyszenia Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej (IVR): „Zmiany społeczne a zmiany w prawie. Aksjologia, konstytucja, integracja europejska”, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, 23–25 września 2024 r.

W dniach od 23 do 25 września 2024 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie odbył się Kongres Sekcji Polskiej Stowarzyszenia Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej (IVR), będący jednocześnie XXV Zjazdem Katedr. Organizatorem konferencji zatytułowanej „Zmiany społeczne a zmiany w prawie. Aksjologia, konstytucja, integracja europejska” była Katedra Teorii i Filozofii Prawa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Polska Sekcja Międzynarodowego Stowarzyszenia Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej – IVR. Tematyka rozważań podnoszonych na kongresie nawiązywała wprost do XIII Zjazdu Katedr z 1998 r., który został zorganizowany przez Katedrę Teorii Państwa i Prawa UMCS w Kazimierzu Dolnym¹.

Łącznie w wydarzeniu uczestniczyło ponad 150 teoretyków i filozofów prawa, którzy reprezentowali 22 ośrodki akademickie z całej Polski (według porządku alfabetycznego): Akademię Leona Koźmińskiego w Warszawie, Akademię Wymiaru Sprawiedliwości, Central European University, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Politechnikę Opolską, Uczelnię Łazarskiego w Warszawie, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet im. Jana Długosza w Częstochowie, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie,

* ORCID: 0000-0002-3394-9218; e-mail: patryk.patoleta@mail.umcs.pl

Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski oraz Wyższą Szkołą Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie.

Konferencję otworzyli: JM Rektor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, Dyrektor Instytutu Nauk Prawnych UMCS prof. dr hab. Marek Kulik oraz Kierownik Katedry Teorii i Filozofii Prawa UMCS prof. dr hab. Leszek Leszczyński.

W ramach sesji plenarnej zatytułowanej „Zmiany społeczne a zmiany w prawie. Aksjologia, konstytucja, integracja europejska”, która odbyła się 24 września 2024 r. w Auli Uniwersyteckiej Wydziału Prawa i Administracji UMCS, zaprezentowano cztery wystąpienia poświęcone fundamentalnym zagadnieniom współczesnej teorii i filozofii prawa, związanym z tytułem konferencji. Obradom przewodniczył prof. Bartosz Liżewski (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). Pierwszy referat wygłosił prof. dr hab. Tomasz Pietrzykowski (Uniwersytet Śląski w Katowicach), który przedstawił analizę problematyki wtórnych reguł zmiany prawa. Jako kolejny głos zabrał prof. dr hab. Kamil Zeidler (Uniwersytet Gdański, przewodniczący Sekcji Polskiej Stowarzyszenia Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej IVR), który w swoim wystąpieniu skoncentrował się na zagadnieniu neutralności aksjologicznej nauk prawnych. Z kolei dr hab. Wojciech Ciszewski (Uniwersytet Jagielloński) omówił relacje pomiędzy filozofią prawa a konstytucjonalizmem, przedstawiając studium przypadku debaty nad pojęciem godności na gruncie Konstytucji RP. Ostatni z prelegentów, prof. dr hab. Bartosz Wojciechowski (Uniwersytet Łódzki) odniósł się do wymiaru interpretacyjnego i kulturowego członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Po wygłoszonych referatach odbyła się dyskusja, która pozwoliła na pogłębienie poruszanych kwestii oraz wymianę poglądów między prelegentami i uczestnikami sesji. Wieloaspektowość poruszanych zagadnień sprawiła, że sesja plenarna stanowiła ważny punkt programu konferencji i przyczyniła się do ożywionej dyskusji.

Podczas kongresu odbyły się również sesje organizowane przez katedry teorii i filozofii prawa z różnych ośrodków naukowych. Program konferencji obejmował czternaście sesji katedralnych, rozłożonych na trzy dni obrad.

Pierwszego dnia, w poniedziałkowe popołudnie, równoległe odbyły się dwie sesje. Sesję poświęconą prawniczym zastosowaniom logiki erotetycznej przygotowała Katedra Logiki i Argumentacji Prawniczej Uniwersytetu Warszawskiego, a poprowadził ją dr hab. Sławomir Lewandowski, prof. UW, referaty w niej zaprezentowane dotyczyły badania funkcji i struktury pytań. Z kolei Uczelnia Łazarskiego zorganizowała debatę nad materialnymi źródłami prawa pt. „*Fontes iuris oriundi* z perspektywy legislacji i aksjologii konstytucyjnej”.

Drugiego dnia kongresu, 24 września, zaprezentowano dziesięć sesji prezentowanych w dwóch panelach: przedpołudniowym i popołudniowym. W pierwszym panelu Uniwersytet Łódzki zainicjował dyskusję o podmiotowości prawnej środowiska w ramach sesji „Idee dotyczące praw przyrody, podmiotowości prawnej środowiska i ekocentrycznej

jurysprudencji". Równolegle odbywała się zorganizowana przez Zakład Socjologii Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego sesja pt. „Wartości w działaniu. Konteksty, uwarunkowania i manipulacje wartościami na etapie stosowania prawa”. Uniwersytet Gdański zaproponował refleksję nad „Estetycznymi wymiarami prawa”. Zespół z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu podjął kwestie „Normatywności i aksjologii prawa”. Piąta sesja tego bloku, zorganizowana przez Katedrę Teorii Prawa i Państwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, dotyczyła rozważań nad „Prawem do prawdy”.

Po południu odbyło się kolejnych pięć sesji. Katedra Teorii Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego zorganizowała sesję pt. „Klasyczne i interdyscyplinarne ujęcia rozumowań prawnych. Podejście obliczeniowe („Sztuczna Inteligencja i Prawo”), eksperymentalna filozofia prawa oraz inne nowe metody”. Katedra Teorii i Filozofii Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego rozważała „Czego może nas nauczyć kryzys konstytucyjny?”. Zespół Uniwersytetu Śląskiego debatował nad „Stanowieniem prawa w czasach inflacji prawodawstwa i kryzysu ustrojowego”. Uniwersytet Szczeciński zaprezentował sesję pt. „Wciąż «W poszukiwaniu dobra wspólnego» – o współczesnym prawie i prawoznawstwie”. Blok wtorkowy zamknął panel Akademii Leona Koźmińskiego poświęcony zmianom, wyzwaniom i potrzebom kształcenia prawników w XXI wieku.

Ostatnie dwie sesje odbyły się w środę 25 września rano. Akademickie Centrum Mediacji UMCS wraz z Katedrą Teorii i Filozofii Prawa UMCS zorganizowało dyskusję o alternatywnych formach rozwiązywania sporów („Zmiany społeczne i zmiany w prawie: ADR”). Równolegle Akademia Wymiaru Sprawiedliwości podjęła problematykę „potrzeby wykształcenia nowej klasycznej koncepcji rządów prawa w demokracji liberalnej po wyzwaniach populizmu i pandemii”.

Każda z opisanych sesji katedralnych wносиła odrębny, pogłębiony głos w dyskusji nad współczesnymi wyzwaniami teorii i filozofii prawa. Dzięki różnorodności tematów i wysokiemu poziomowi merytorycznemu wystąpień obrady stworzyły spójną, wielowymiarową panoramę najważniejszych kierunków badań w polskiej jurysprudencji.

Część konferencji przeznaczona na wystąpienia indywidualne objęła sześć równoległych paneli, odbywających się w salach Wydziału Prawa i Administracji UMCS. Łącznie w ich ramach swoje referaty przedstawiło dwudziestu ośmiu prelegentów. Tematyka wystąpień była różnicowana – od lingwistycznych i logicznych aspektów wykładni prawa, poprzez aksjologiczne i konstytucyjne problemy zmian legislacyjnych, aż po interdyscyplinarne badania z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, co przełożyło się na szerokie spektrum perspektyw badawczych oraz dyskusję w każdej z sześciu sesji.

W drugim dniu kongresu po zakończeniu sesji katedralnych odbyły się też prezentacje posterowe, które przyciągnęły liczną publiczność i zainicjowały żywą, owocną dyskusję między autorami posterów a uczestnikami konferencji. W specjalnie wyznaczonej przestrzeni na pierwszym piętrze gmachu Wydziału Prawa i Administracji UMCS zaprezentowano osiem posterów przygotowanych przez badaczy z Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu Śląskiego.

Zakres tematyczny posterów obejmował m.in. kwestie wolności ekspresji artystycznej, obywatelstwa intymnego osób z niepełnosprawnościami, polityki tożsamościowej w procesie prawotwórczym, dysonansu poznawczego w orzekaniu, roli mediów społecznościowych w dyskursie prawnym, a także problematykę aktualizacji znaczenia tekstu prawnego oraz argumentu ze słuszności w polskim i niemieckim orzecznictwie. Sesja posterowa stała się ważnym uzupełnieniem obrad, umożliwiając bezpośrednią wymianę poglądów, krytyczne omówienie zastosowanych metod oraz nawiązanie nowych kontaktów naukowych.

Trzeciego dnia obrad, 25 września, w auli A Wydziału Prawa i Administracji UMCS odbyła się uroczysta ceremonia wręczenia Nagrody Sekcji Polskiej Stowarzyszenia Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej (SP IVR) za najlepszą rozprawę doktorską z zakresu teorii i filozofii prawa za lata 2022–2023, połączona z wykładem laureata.

Decyzją Kapituły nagrodę główną otrzymał dr Jan Bazyli Klakla (Uniwersytet Jagielloński, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych) za rozprawę pt. „Akulturacja migrantów z państw słowiańskich w Polsce”, przygotowaną pod kierunkiem dr. hab. Mateusza Stępnia, prof. UJ. Po wręczeniu statuetki laureat wygłosił wykład, w którym przedstawił najważniejsze tezy i wnioski płynące z badań. Kapituła przyznała również dwa wyróżnienia, które otrzymali: dr Maciej Kruk (Uniwersytet Warszawski) za pracę „Językowe uzasadnienie dynamicznej wykładni prawa”, napisaną pod opieką prof. dr. hab. Marcina Matczaka oraz dr Maciej Próchnicki (Uniwersytet Jagielloński) za rozprawę „Rozstrzygnięcia liczbowe. Studium z zakresu teorii i psychologii prawa”, przygotowaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Bartosza Brożka.

Ostatniego dnia Kongresu zorganizowano wydarzenie kulturalne w Muzeum Narodowym na Zamku w Lublinie, podczas którego uczestnicy zwiedzili wystawę poświęconą twórczości Tamary Łempickiej, a także Kaplicę Trójcy Świętej, Basztę i ekspozycje muzealne.

Patronami i sponsorami konferencji były następujące instytucje i podmioty: Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych „KOIPOL” oraz Stowarzyszenie Naukowe *Pro Scientia Iuridica*, Okręgowa Izba Radców Prawnych w Lublinie, Izba Notarialna w Lublinie oraz Kancelaria Adwokacka Janusza Łomży. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęły: czasopismo „*Studia Iuridica Lublinensia*”, czasopismo „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*”, Instytut Nauk Prawnych UMCS, Prezydent Miasta Lublina dr Krzysztof Żuk oraz Towarzystwo Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa i Administracji UMCS.

W skład Rady Programowej kongresu weszli: prof. Leszek Leszczyński (przewodniczący), prof. Bartosz Liżewski, prof. Małgorzata Stefaniuk, prof. Andrzej Korybski oraz prof. Wojciech Dziedzic, zaś Komitet Organizacyjny tworzyli: prof. Bartosz Liżewski (przewodniczący), prof. Małgorzata Stefaniuk, dr Katarzyna Hanas, dr Paweł Kłós, dr Marzena Myślińska, mgr Patryk Patoleta, dr Sławomir Pilipiec, dr Agata Przylepa-Lewak, dr Adam Szot oraz dr Tomasz Woś.

Reasumując, obrady Kongresu Teorii i Filozofii Prawa Sekcji Polskiej IVR uwidoczniły potrzebę badań prowadzonych w obszarze teorii i filozofii prawa. Program obejmujący sesję plenarną, sesje katedralne, panele indywidualne oraz prezentacje posterowe, uzupełniony uroczystym wręczeniem Nagrody SP IVR, dał możliwość intensywnej debaty z udziałem przedstawicieli 22 ośrodków akademickich. Wysoki poziom merytoryczny wystąpień, żywe dyskusje oraz zawiązane partnerstwa badawcze dowodzą, że zagadnienia sygnalizowane w tytule Kongresu – „Zmiany społeczne a zmiany w prawie. Aksjologia, konstytucja, integracja europejska” pozostają centralnym polem refleksji polskiej jursprudencji oraz zapowiadają jej rozwój i pogłębioną współpracę naukową.